

COMPAGNIE DE KOE

DE NIJL IS IN
CAÏRO
AANGEKOMEN

DE NIEUWE TONEELBIBLIOTHEEK

De Nieuwe Toneelbibliotheek

Tekst #582

DE NIJL IS IN CAÏRO AANGEKOMEN

2.

© 1998, Compagnie de Koe

De Nieuwe Toneelbibliotheek, Tekst #582
© 1998, Compagnie de Koe
Eerste druk 2020

isbn 978-94-6076-582-7
nur 307

Niets uit deze uitgave mag worden opgevoerd of verveelvoudigd zonder schriftelijke toestemming van de schrijver en De Nieuwe Toneelbibliotheek

No part of this book may be reproduced in any way without written permission from the writer and De Nieuwe Toneelbibliotheek

De Nieuwe Toneelbibliotheek bestaat uit
Mara Aronson
Connie Nijman
Ditte Pelgrom
Redacteur
Vera Hoogstad

Typografie en basis lay-out
Connie Nijman
Printwerk
Hollandridderkerk, Ridderkerk

info@denieuwetoneelbibliotheek.nl
Postadres
De Nieuwe Toneelbibliotheek
Willem Beukelsstraat 42
1097 ct Amsterdam

De Nijl is in Caïro aangekomen is online te bestellen op:
www.denieuwetoneelbibliotheek.nl

p mijn broer gaat direct komen
als hij straks komt
zullen jullie misschien denken
broer
is dat zijn broer
ja dat is zijn broer ja
maar echt een broer
van dezelfde vader en dezelfde moeder
jaja
moeder zei van wel en als moeder het zei
durfde niemand daaraan twifelen
we zien elkaar twee keer in de week
dinsdag en donderdag
terwijl een werkelijk grote geest
liever eenzaamheid heeft natuurlijk
dikwijls tegen leentje gezegd
hoe meer iemand aan zichzelf heeft
hoe minder hij van buitenaf nodig heeft
en hoe minder anderen
voor hem betekenen
en oké
geestelijke superioriteit
leidt misschien tot ongezelligheid
maar als ik in mijn eentje
door een mooi park wandel
en mijn gedachten dwalen af
dan richt ik ze weer op de wandeling

het park maar vooral op het genot van de eenzaamheid
en mijzelf
want in de eenzaamheid
alleen in de eenzaamheid
waar ieder op zichzelf is aangewezen
zal blijken wat iemand in zichzelf heeft
uiteindelijk
blijven we toch allemaal alleen
zijn we in de eerste plaats alleen

dan komt het er op aan
wat voor iemand het is
die alleen is
als ik door het park wandel
ben ik blij
wat zeg ik: gelukkig
dat ik mij niet
met anderen moet ophouden
er lopen daar mensen rond
in het park
bij wie ik niet anders kan dan me afvragen
waarom zoudt gij het leven nu nog willen rekken?
waarom nog meer dagen leven?
ge gaat ze ook verspillen
ze gaan zinloos voorbijgaan
die dagen
mensen lopen daar gewoon rond
die lopen daar letterlijk hun vrije tijd te verniksen
vrije tijd
voor de meeste mensen
wat levert het op?
verveling en stompzinigheid
voor zover er tenminste geen stommiteiten
te doen zijn
voor die mensen is het toch volstrekt waardeloos
vrije tijd
dat blijkt toch uit de manier waarop ze hem doorbrengen
ze verdrijven de tijd
ze benutten hem niet
ik verdrijf de tijd als die slecht is
niet als hij goed is
als hij goed is
weiger ik hem te verdrijven
dan hou ik hem juist vast
decemberdagen
ook als ze gaan lengen
wij gaan ons niet beginnen vervelen

nooit
omdat wij veel geest hebben
dat zei ik ook altijd tegen leentje
tijdverdrijf
iemand die zijn tijd verdrijft
echt iets voor mensen
die met hun leven niks beters weten te doen
dan het tussen hun vingers te laten lopen
verschrikkelijk
vrije tijd moet vreselijk zijn
het wordt een last
een kwelling
ondraaglijk
elke dag opnieuw
de verveling doden
prikkel bijeen scharrelen
en wat ze dan allemaal doen
kaarten
sigaren smoren
tikken en trommelen
allemaal ersatz
surrogaten voor ideeën
het is niet voor niks
dat de hele wereld met de kaarten speelt
ze hebben geen ideeën om uit te wisselen
dus wisselen ze maar kaarten uit
dat is de reden waarom
over heel de wereld
het kaartspel is uitgeroepen
tot de favoriete bezigheid
van elk gezellig samenzijn
het kaartspel is de norm geworden
voor het al of niet welslagen
van zo'n samenzijn
het kaartspel
het faillissement van alle ideeën
botte geesten

leeg vanbinnen
met volle aandacht
voor het leven daarbuiten
de grootste onbenulligheid eerst
en maar smachten naar prikkels
die van buiten moeten komen
om die tijd te verdrijven
om in die geest en dat gemoed
een beetje beweging te krijgen
en niet kieskeurig
niks
ersatz
allemaal ersatz
het tijdverdrijf waarin mensen hun toevlucht zoeken
dat sociale leven
die conversaties
en ze zijn met zoveel
zeven miljard
het komt erop aan
wat iemand in zichzelf heeft
want dat zal het langste stand houden
in een wereld die er zo uitziet
lijkt hij
die veel aan zichzelf heeft
op een helverlichte
warme
en vrolijke kerstkamer
midden in de sneeuw en de ijzige kou
van een decembernacht

w nu heb ik zelfs al om mijn teennagels te knippen
mijn leesbril nodig
door dezelfde bril waarmee ik shakespeare lees
zie ik mijn teennagels
we zouden niet zo lang in leven moeten blijven
dat we voor het teennagelknippen
een bril nodig hebben

vanmorgen heb ik het weer
met lear geprobeerd
maar ik vergeet de tekst
ik onthoud niks meer
niks
ik kan niet meer onthouden
de woorden vallen gewoon weer uit mijn hoofd
in het park gaan lopen
helpt niet
leentjes graf bezocht
een andere tuinier
zou misschien beter zijn
alles verwelkt
of is het zo moeilijk
in dit seizoen
iets aan het bloeien te krijgen
ben mijn pillen gaan kopen
maar geen woord
niks
met niemand
er was post vanmorgen
een brief uit amerika
kan me niet schelen
gewoon weggesmeten
niet eens opengemaakt
de mensen schrijven toch alleen maar
uit verveling

morgen probeer ik het nog eens
een paar bladzijden tasso misschien
voor het raam heen en weer lopend
beweging helpt

p ge moet bewegen
beweging is belangrijk
het leven is één en al beweging

tot in het kleinste organisme wordt er bewogen
soms ongelooflijk
het hart bijvoorbeeld
het hart klopt onvermoeibaar
dat komt door zijn gecompliceerde
dubbele systole en diastole
natuurlijk
dat weet ik ook wel
in achtentwintig slagen
perst het toch maar eventjes
de totale hoeveelheid bloed
door heel de grote en de kleine bloedsomloop
de longen die blijven pompen
zonder adempauze
als een stoommachine
de darmen die zich constant winden
in motus peristalticus
alle klieren zijn onophoudelijk bezig
om op te zuigen en af te scheiden
en de hersenen
de menselijke hersenen
voeren bij elke polsslag en elke ademtocht
zelfs een dubbele beweging uit

beeld u in
dat dat allemaal gebeurt
in een lijf dat niet beweegt
dat heel de dag maar op zijn gat zit
dat zich verveelt
kaart
sigaren smoort
dan ontstaat er disharmonie
uiterlijke rust
innerlijk tumult

elke dag
twee uur

stevige lichaamsbeweging
in de buitenlucht
veelvuldig koud baden
en diëten
alle excessen vermijden
uitspattingen
heftige en onaangename emoties
grote of langdurige geestelijke inspanningen
allemaal vermijden

ik zei het ook altijd tegen leentje
een nobel karakter
een goed stel hersens
een gelukkig temperament
een opgewekt gemoed
en een welschapen
kernegezond lichaam
voor ons geluk
is dat van levensbelang

ook voor u
elke dag naar de kathedraal en weer terug wandelen
dat zou u goed doen
en wat minder eten
een tijd lang

w naar de kathedraal

p ge moet niet binnengaan
gewoon heen en terug wandelen
en diëten

w niet eten

p diëten
w ik eet bijna niks meer
sinds leentje dood is

trouwens ik voel er niks voor
het ene kwaad
met het andere te genezen
ik haat middelen
die erger zijn dan de kwaal
niersteenkoliëken hebben
en geen oesters mogen eten
dat zijn twee kwalen
in plaats van één
en dan kunnen alle dokters
voor mijn part
op hun kop gaan staan

p iemand met gezond verstand
die goed op zijn lichaamsbeweging let
en op wat hij eet en drinkt
die is beter in staat te zeggen
wat goed of slecht voor hem is
dan zijn dokter
als uw dokter er tegen is
dat ge slaapt
wijn drinkt
of amandelen eet
dan vind ik wel een andere dokter
die wat anders zegt
trek het je niet aan
hoeveel zijn er niet doodgegaan
met drie dokters achter hun gat

w leentje had gelijk
één dokter
niet verschillende
één dokter
met verschillende middeljes
die toch niet helpen
ruïneren doen ze je toch
dat zei ze
ons de dokters van het lijf houden

dat moeten we doen
ze snijden je open
en ruïneren je
ze betasten je
en ontdekken een fatale ziekte
doet het ertoe
dood gaan we toch
kind
je bent op de wereld gekomen om te verdragen
verdraag
lijd
en zwijg
dat is de eerste les
die de mexicanen aan hun kinderen leren

p als zij uit de buik van hun moeder komen
ja
dat hebt ge van leentje

w en leentje had het van haar ouders

p toen ze bij mij kwam wonen
vroeg ik haar hoe ze aan die littekens kwam
op haar achterste
dagelijks slaag van vader
zwijgzame moeder
geen uitstapjes
geen feestjes

w kruideniers
altijd dronken
zatlappen

p maar wel pianoles
vader zei: pianoles
bij een charlatan weliswaar
geen twee maten foutloos

het woord syncopen nooit kunnen uitspreken
pianiste
ik ben degene geweest die haar
gevoel voor schoonheid heeft bijgebracht
stijl
haar langzaam maar zeker
uit de kleinburgerlijkheid omhooggetrokken heeft
het verraste haar
hoe aangenaam zo'n groot bed kan zijn
zo'n mooie brede matras
alles moest ik haar bijbrengen
argeloos
volstrekt argeloos toen ze hier binnenkwam
maar het werd tijd dat ze hier binnenkwam
ik beloofde haar een reis naar toscane
we zijn gegaan
ik las haar voor uit voltaire
toen ik haar vroeg
of ze het begrepen had
zei ze nee
ze zei echt nee
dat was ontwapenend
ik heb haar duits leren spreken
een mondje frans
bij mij heeft ze geleerd
zich onder de mensen te bewegen
ik heb haar mee naar de schouwburg genomen
wij zijn samen uw tasso gaan zien
enorm van genoten
echt ontroerend vonden we dat
uren daarna zat leentje nog te snotteren

eerst dacht ik
ik ga elke dag naar het kerkhof
maar ik ben sinds vrijdag
niet meer geweest

w leentje maakte koude compressen voor mij
zelf kan ik dat soort koude compressen niet maken
jij ook niet

p jawel
ik heb ze nooit gemaakt
maar ik kon ze wel maken

w ik heb geen woord gezegd
tijdens de begrafenis
niet een keer
de naam leentje
meteen naar huis gegaan
haat mensen
die een stok nodig hebben
ik kan ze niet uitstaan
invaliden in het algemeen
mensen met functiebeperking in het algemeen

p die term in het algemeen
gecultiveerde zwakte in het algemeen
op virtuositeit komt het aan
op karakter
op evenwicht

w eenentwintig borden tegelijk
dat deed niemand hem na
meer dan vijftienduizend keer zijn kunsten vertoond

p kunst

w hij was uniek
artiest equilibrist

p evenwichtskunstenaar

w bordenkunstenaar

overall gezeten
trad overall op
overall
circus rens
baden-baden
monte carlo
londen
manchester
in het lido

p het lido ja
w dat was zijn doorbraak

p de grote doorbraak in parijs
ongetwijfeld
in het lido
eenentwintig borden tegelijk in de lucht
niemand kon dat
ik wel
ik beheerste die kunst
unieke ambiance
ik stak ze in mijn broekzak
allemaal

en hij speelde toneel
een paar grote rollen
nooit een heldere u gezegd
nooit een open o
het woord 'dood' uit zijn mond
maar tasso spelen
dat kon hij
echt ontroerend
maar 'dood'
het woord 'dood'
zeg 't eens

w dood

p dood

w dood

p open o
niet half open

w en dan jouw hoogtepunt
in lyon

p in lyon
een fantastisch publiek
ik deed mijn nummer
maar in plaats van eenentwintig borden
hield ik er tweeëntwintig in de lucht
tegelijk
mijn grootste triomf
mijn grootste applaus
toen viel er één
de bitterste nederlaag
een minuut later hield ik er drieëntwintig draaiende
tegelijk
de perfectie
de nederlaag
tot hoogtepunt gemaakt
binnen drie minuten
dan eruit gestapt
gestopt op het hoogtepunt
ik wachtte niet zoals onze toneelspeler
op een carrière-beëindigende keelontsteking

w ik ben te laat gestopt wellicht

p altijd zien we collega's net iets te laat afscheid nemen
ook hij had zich de pijn
en de frustraties kunnen besparen

w ik was nog niet klaar
ondanks dat het niet meer ging

p zijn onlesbare dorst naar aandacht

w naar respect

p toch veel waardering gekregen
je tasso!
maar misschien te laconiek met alle appreciatie omgesprongen
'bescheidenheid' gespeeld
altijd het gevoel gehad dat het onvoldoende was

w de slechte kritieken hadden een te grote invloed
dat was het
ik heb me tot op het laatste moment willen revancheren

p ik hield er gewoon mee op
ik permitteerde me de luxe
had mij voldoende ingedekt
op niemand aangewezen
het interesseert me niet meer
genoeg geschiedenis gemaakt
heb ik geschiedenis gemaakt?
oké iedereen maakt geschiedenis
ik denk dat ik toch
bovengemiddelde geschiedenis heb gemaakt

w voor mij was het theater
van kinds af aan duidelijk
ik speelde mijn tasso
ongegeneerd
ongelooflijk succes
de dichter sloot zichzelf in een kooi op
aan het eind
geef toe

buitengewoon toch
dat was een vondst
dat waren nog eens vondsten
meer dan tweehonderd keer
heb ik torquato tasso gespeeld
voor uitverkochte zalen

en dan brak ik mijn been
benen herstellen traag
en dan al mijn andere kwalen
ook mentaal
kon alsmaar moeilijker op
alsmaar nerveuzer ook
ik begon me te schamen
omdat ik me plotseling ook bewust werd
dat ik er nog stond!
brando zei: acteren is iets voor jonge mensen
altijd gedacht dat dat over het publiek ging
dat het publiek liever naar jonge mensen keek
maar hij bedoelde dat de oude toneelspeler
plotseling zichzelf ziet staan
je houdt de naïviteit niet vol
het onomstotelijke geloof
dat is wat brando bedoelde
ik wilde wat ik prijsgaf niet langer laten beoordelen
het was gedaan met spelen
zelfs al zou ik het nu nog willen
spelen
fysiek en mentaal zou het niet gaan
leentje zei
je moet je er maar mee troosten
dat je niet de enige bent
ze had gelijk
ik moet het verdragen
verdragen
lijden
en zwijgen

zoals de mexicanen

p dat hebt ge al gezegd

w als ik bijvoorbeeld voel dat er gruis loskomt
dan is het niet zo
dat ik mijn tijd ga verdoen
met naar mijn water te zitten kijken
urenlang
terwijl ik mijn polsslag opneem
om de vijf minuten
als ik de pijn voel
is dat al erg genoeg
waarom die nog eens verlengen
met de pijn van de angst
het gaat er mij alleen om
dat ik het verdraag en uithoud
iets in mij zegt
dat het voor mijn eigen bestwil is
dat ik nierstenen heb

p bij gebouwen die wat ouder zijn
is het normaal
dat het dak gaat lekken

w ik lek niet
ik kan mijn water tien uur bij mij houden
net zolang als ieder gezond mens

p dat is het begin
na zoveel jaren begint het verval
dat is onvermijdelijk
dat is het leven
aftakelen
dat is zo voor iedereen
of wilt ge soms een wonder voor u alleen?
kwalen hebben hun eigen leven
hun eigen mogelijkheden en beperkingen

hun eigen ziektes en gezondheid
het lot van een kwaal
is vanaf zijn geboorte bepaald
en het duurt zolang het duurt
er tegenin gaan heeft geen zin
ziektes moet ge doorgang verlenen
wie zijn kwaal wil verkorten
verlengt ze

w ik heb het gevoel dat ze minder lang
bij mij blijven
omdat ik geen weerstand bied
ik heb ziektes
zelfs vreselijke ziektes
afschuwelijk
zien verdwijnen
zonder dokters en pillen
tegen alle prognoses in
gewoon omdat ze hun verloop hadden gehad
ik heb het meegemaakt hoe
bronchitis
jichtaanvallen
spastische jichtaanvallen
chronische buikloop
hartkloppingen
migraine
oud werden
en doodgingen in mij

p wij moeten de natuur
laten begaan
zij begrijpt haar zaken beter dan wij
maar die en die is eraan gestorven
gij sterft er ook aan
als het niet aan deze kwaal is

w dan is het aan een andere

p ge gaat niet dood
omdat ge ziek zijt
ge gaat dood
omdat ge levend zijt

w ik kan mijn water tien uur bij mij houden
net zo lang als ieder gezond mens
ik moet mij er maar mee troosten
dat ik een van de velen ben

p ge zijt zeker niet de enige
ik zie overal mensen
die aan dezelfde kwaal lijden

w soms gebeurt het wel
dat de ogen beginnen te tranen
dat de urine angstaanjagend dik en donker is
of dat je niet kan wateren
omdat een scherpe puntige steen in de weg zit
in de urinebuis

p een steen die maar niet uit de urineleider geraakt
die echt vast zit
en dan tegen de maagwand drukt
oprispingen veroorzaakt
tegen het darmkanaal drukt
waardoor ge veel kaka moet doen
pipi gaat niet
en constant kaka

w en echt gemeen zeer doet
maar toch
alsof er niks aan de hand is
praat ik met de aanwezigen
en verdedig ik mijn standpunt
met allure

maak ik zelfs grapjes
zo nu en dan
terwijl ik de pijn
bagatelliseer

p ze laten tenminste uw denken vrij
ze schudden u wakker

w ze sussen je niet in slaap

p andere ziektes
koorts
migraine
epilepsie
laten uw denken niet vrij
die ontwrichten de geest
en leggen hem in een knoop
en doen hem zijn evenwicht verliezen
die tasten heel het organisme aan
tot in zijn edelste delen

w en dat raakt dan in de war

p verschrikkelijk
bij nierstenen niet
niks in de war
en wat nog erger is
bij andere ziektes:
de last die ge er op het moment zelf van hebt
is nog niks
vergeleken met de miserie achteraf
ge zijt zo een jaar kwijt
om te herstellen
ge moogt zelfs van geluk spreken
als u ondertussen
niks anders is overkomen
met andere ziektes

is het altijd miserie
nierstenen hebben het voordeel
volledig te verdwijnen

w sinds ik nierstenen heb
heb ik iets minder last van andere ziektes
dan daarvoor
ik heb nooit koorts
ik denk dat ik gezuiverd word
door het heftige braken
ik braak heel veel

p nog een bijzonder voordeel van die ziekte:
een duidelijk ziektebeeld
weinig mysterie

w mijn afnemende eetlust
de laatste weken
bevordert waarschijnlijk de vertering
van mijn kwalijke sappen
en samen met mijn stenen
stoot ik de overbodige schadelijke stoffen af

mijn afnemende eetlust
is op zich niet alarmerend
een gevolg van het rouwproces
denk ik
haar zalmschotel
op dinsdag
ze kon koken
leentje
haar asperges
onovertroffen

p ja
koken kon ze
koken wel

maar ze speelde ontoelaatbaar slecht piano
mozart
vergreep zich aan mozart
dat ze eraan dacht
pianiste te worden
ze hield hardnekkig vast
aan het klassieke repertoire
heel vlijtig
ik dacht ja
dan weer nee
dan weer ja
uiteindelijk trouwde ik niet met haar
haar spel was amateuristisch
de vleugel wordt trouwens niet verkocht
zaterdags de mozartsonate
't was om de muren van op te lopen
nu missen we het
die sonate liet ik haar
één ergernis moeten we kunnen verdragen
als we een partner hebben
maar haar zalm en haar asperges
waren niet slecht

w pas gaandeweg wordt duidelijk
dat ze voorgoed weg is
het doet pijn
daar kan geen niercrisis tegenop

p kwade dingen hebben hun tijd
net als goede dingen
een aanval van nierstenen
beschouw ik
als een duurzame volledige genezing
als mijn steen in beweging komt
is het beste wat ik kan doen
hem doorgang verlenen
anders maakt hij die zelf wel

de dingen hebben hun tijd
w normaal
word ik maar een dag of twee
stevig door elkaar gerammeld
maar als mijn steen niet al te fel steekt
dan gaat het lang duren

p mijn nieren zijn een generatie lang meegegaan
zonder mankementen

w en ze zijn nu al bijna even lang
aan de sukkel
het is mijn spijsvertering
mijn maag stuurt onverwerkte stoffen
naar mijn nieren
die raken overspannen
van al dat slijm
en dan beginnen die stenen te maken

p ik heb gemerkt dat er
in de loop der jaren
sappen in mij zijn opgedroogd
soms vraag ik mij af
waarom zou dat niet kunnen
met die uitscheidings­sappen
waaruit nierstenen ontstaan
maar langs de andere kant
denk ik dan weer
wat is er aangenamer
dan het uitstoten van een steen
om opnieuw te floreren
in het stralende licht
van een vrije volledige gezondheid
hoeveel mooier vind ik de gezondheid niet
na de ziekte
ik bruis van levenslust
de levenslust heeft ons nooit verlaten

zelfs nu niet
al waren we meestal ongelukkig
al zijn onze organen misschien
tot op de draad versleten
al heeft leentje ons verlaten
de levenslust blijft

w wie veel lacht
 is gelukkig
 wie veel huilt
 is ongelukkig

p ze heeft de caravan
 aan hem nagelaten
 niet aan mij
 de toneelspeler verdiende het dus
 niet de artiest
 naar toneelspelers kijken ze op
 niet naar artiesten
 de oplichter mocht het hebben
 niet de levensgezel
 een testament
 ik wist van niks
 ze bezit niks
 dacht ik
 de caravan
 natuurlijk
 helemaal vergeten
 niet aan mij
 maar aan hem
 dat irriteert me
 als ik geestelijke arbeid verrichtte
 dat ergerde haar
 ze liet niks merken
 maar ik kon het voelen
 ze kon geen komedie spelen
 piano ook niet

maar komedie ook niet
ik kan urenlang naar schönberg luisteren
hem verveelt dat mateloos
de toneelspeler
die meer door zijn kwalen
de aandacht trekt
dan door zijn kwaliteiten
nooit een heldere u gezegd
nooit een open o
de caravan
aan hem nagelaten
infantiliteit
ingebeelde ziekte
al zijn kwalen
zijn gal
het eeuwige probleem
zijn nieren
zijn maag
maar asperges
dat wel
die verdroeg hij
die vielen goed
en de zalm

w zolang ik aan tafel zit
blijf ik eten
als ik te veel eet
krijg ik last van mijn maag
maar of dat dat schadelijk is
ik geloof wel dat het gezonder is om kalmer aan te eten
kleinere porties
en vaker
natuurlijk
de natuur heeft ook zijn grenzen
lange maaltijden zijn niet goed voor mij

p ik verdraag niet meer dan twee volle maaltijden

per dag

w anders dan heb ik een te zware maag
en zomaar
een van die maaltijden overslaan

p dat kan ik niet

w dan begin ik te boeren
en dan plakt mijn mond

p ik verlies dan mijn eetlust

w soms durf ik eens een maaltijd overslaan
als ik in gezelschap ben
dat mij niet aanstaat

p ge moet niet kijken naar wat ge eet
maar met wie ge eet
ik eet alleen

w geen saus zo lekker
en geen kruid zo pittig
als het zout dat je uit goed gezelschap haalt

p de sociabelste van alle mensen
schijnen de toneelspelers te zijn
die sluiten zich het liefst
met heel veel tegelijkertijd
in een zo klein mogelijke ruimte op
om elkaar te imiteren
en dan te repeteren hoe ze elkaar nadoen
dat schijnen ze regelmatig te doen
omdat ze er maar niet genoeg van zouden krijgen
hun gezichtjes
hun geschminkte gezichtjes
altijd maar opnieuw herhaald te zien

naar het schijnt
w leentje kon echt genieten
van gezelschap
zelfs veel mensen tegelijk

p niks overdrijven
heb ik gezegd
wij hebben
een aangenaam en onopvallend nest
heb ik gezegd
een oase
een geestelijke oase
decemberdagen
ook als ze gaan lengen
wij vervelen ons niet
omdat we grote geesten zijn
wij gaan ons niet beginnen vervelen
toch een gemis
dertig jaren
alles met haar gedeeld
leentje
ik dacht natuurlijk niet aan trouwen
nooit aan gedacht
een verbintenis ja
een tweezaamheid
een lotsverbondenheid
het testament vergeef ik niet

w al het wezenlijke
heb jij haar bijgebracht
ze was leergierig
maar jij wilde nog meer van haar
zo ben jij
iedereen de hoogte in drijven
koste wat kost
perfectiedwang
op alle gebied

misschien onmenselijk

p ik heb haar uit het moeras omhooggetrokken
ik nam de mislukte pianiste op
ik liet nooit een misverstand ontstaan
's zondags stond ik haar toe
de mozartsonate te spelen
zo leefden we aangenaam
al die jaren lang
een teleurgestelde jeugd zogezegd
een geestdodend ouderlijk huis
vader stompzinnig
moeder engelse ziekte
daar heb ik haar uit bevrijd
ik stak haar in de kleren
onderwees haar in de taal
en leerde haar koken

w twee dagen voor haar dood
met leentje chinees gegeten
ik kreeg het aan mijn gal
chinees eten
mijn gal maakte overuren
ik vind chinees eten verschrikkelijk
zij vond het heerlijk

p ik ben nooit kieskeurig
aan tafel
ik neem gewoon
het eerste het beste

w wat ik niet graag doe
is van de ene smaak
op de andere overgaan
vlees moet gezouten zijn
brood alstublieft niet

p tiens
ik zit hier met een uitgevallen tand
die ben ik nu
zonder pijn kwijtgeraakt
zoek eens mee

w is het echt

p al bij al een troost
dat doodgaan natuurlijk is
ik heb foto's van mezelf
toen ik vijfentwintig en vijfenvijftig was
veranderd dat ik ben
ik lijk al meer op
als ik dood zal zijn
dan op de foto's van vroeger

w meer en meer lijk je op je lijk

p laat maar
dat gaat te lang duren

w vlees eet ik niet te doorbakken
ik vind het ook fijn
als het wat adellijk is
bestorven

p overrijp

w sommige soorten
mogen zelfs beginnen te stinken
het enige wat ik niet kan uitstaan
is vlees met pezen
te vers
vind ik ook niet alles
en dat heeft niks met mijn tanden te maken
dagen zonder vlees

zijn dagen waarop ik smul
ik ben dol op vis
soms heb ik het gevoel
dat vis zelfs lichter verteerbaar is dan vlees
het staat mij echt tegen
om op visdag
vlees te gebruiken
dat wringt
en vis en vlees door elkaar
dat wringt helemaal

p ik weet niet of ik dol ben op vlees

w zo gulzig eten
het is niet te doen
het is ook schadelijk
voor mijn gezondheid
ik geniet er niet meer van
ik bijt constant op mijn tong
in mijn vingers
als ik zo eet
kan ik geen gesprekken meer voeren
en dat terwijl een goed gesprek
toch doet eten

p ik moet ineens denken
aan de nicht van emmy

w emmy had toch geen nicht?

p de nicht van emmy leemans
ze zat te eten in een restaurant
ze verslikt zich in een kreeft
en stikt
dood
en dries wieme
voor een keer rijdt hij niet zelf

ligt gewoon te rusten op de achterbank
en lap
dood
of aeschylus
hij paste zo goed op voor instortende huizen
want daar was aeschylus voor gewaarschuwd
voor instortende huizen
kreeg hij een schildpad op zijn kop
van een overvliegende adelaar

w haar sterfdag is ook al een dinsdag
nu valt mij dat op
in dat grijze kleed
zag ze er heel goed uit
op haar doodsbed
haar laatste wens heeft hij vervuld
hij heeft haar dan toch
het grijze sonatekleed aangetrokken
een staaltje zelfoverwinning
maar hij heeft het gedaan

p zo stil als een graf
die uitdrukking heeft me altijd aangetrokken

w geen gezang
geen liederen
geen toespraak
binnen de twaalf minuten was het gedaan

p van kindsbeen af
zelfs in mijn wildste jaren
niks is er
waar ik mij meer mee bezig heb gehouden
dan met de dood
ik moet het weten:
de manier waarop mensen zijn gestorven
wat ze toen zeiden

hoe zij keken en zich gedroegen
wat ze aan het doen waren
dat interesseert mij
ook in geschiedenisboeken
ik ben zot op geschiedenisboeken
en vooral op zulke passages in geschiedenisboeken

w de eindbestemming van ons leven
is de dood
dat moeten wij
hoe dan ook
in de gaten houden

stel u voor
een aantal geketende mensen
die allemaal ter dood veroordeeld zijn
elke dag worden er
onder de ogen van de anderen
een paar neergeknald
ze zien dus
elke dag opnieuw
wat hen te wachten staat
vol pijn en wanhoop
kijken ze elkaar aan
en wachten op hun beurt
dat is ons leven

p de mensen zijn daar niet mee bezig
ze zijn al bang
als ge nog maar over de dood begint
het woord alleen al
in plaats van 'zij is dood'
'zij leeft niet meer' of 'zij heeft geleefd'
als het maar leven heet

w of: ze is vertrokken
naar waar vraag je je dan af
het hoekje om

om het hoekje? welk hoekje?
ze geeft de pijp aan maarten
wat kan mij dat schelen
alsof dat iemand wat kan schelen

p de mensen
ze gaan en komen
en babbelen en lachen
als 't moet hele dagen lang
maar van de dood
geen sprake
allemaal prima
maar dan
als het moment daar is
voor henzelf
of hun kinderen
of hun vrienden
of hun vrouw
pure paniek

ik leef gezond
ik heb normaal gezien
nog serieus wat jaren te gaan
misschien dwaas
in die tussentijd
te piekeren
over iets dat nog zo ver weg ligt
maar ge moet er wel rekening mee houden
de dood krijgt u toch te pakken
we gaan allemaal dood
ik dacht ik zal de eerste zijn
maar nee
de rijen raken uitgedund
en ik sta hier nog
maar het kan niet blijven duren
het kan constant voor alle momenten zijn
straks is het voorbij

dan kunt ge niet meer terug
en is het voor altijd gedaan

w pas gaandeweg wordt duidelijk
wat voor altijd betekent

p er controle over krijgen
en van geluk spreken dat ge nog leeft
ik wed dat we er meer vinden
die voor hun vijfendertigste zijn gestorven
dan erna
christus

w patrick ook

p ge moet ermee omgaan
met de dood
hem zijn vreemd-zijn ontnemen
hem niet vreemd laten zijn
niks zo vaak in gedachten hebben
als de dood
bij elk moment van de dag denken:
ja nu
nu kan het gedaan zijn
dan kunt ge tenminste blij zijn met alle andere momenten
waar ge nooit op durfde hopen

ge moet niet zeggen
de werkelijkheid
gaat het voorstellingsvermogen
toch ver te boven
ge moet niet zeggen
hoe goed ge u ook op de dood wilt voorbereiden
al dat oefenen
is toch zinloos
als het moment daar is
nee

als men zich van tevoren
over de dood bezint
biedt dat sowieso grote voordelen

w natuurlijk
als we hier zometeen een hartaanval krijgen
dan is het gedaan met lullen

p u instellen op de dood
is u instellen op de vrijheid
als ge hebt geleerd te sterven
hebt ge afgeleerd slaaf te zijn
als ge hebt ingezien
dat het leven verliezen niet erg is
kan het leven u niks ergs meer voorschotelen

w een van de acteurs
die ook in tasso speelde
bernard
zit in een biljartclub
op een dag bleek een van hun beste driebanders
een zekere rené
aids te hebben
nu heb ik niks tegen aids
ik zei tegen bernard dan ook
blijf uw spelletjes biljart met rené voortzetten
ik kan de dingen relativeren
niemand ontsnapt aan de dood
vroeg of laat hebben we allemaal prijs
ik stelde voor dat hij rené zou vragen
om een paar voorzorgsmaatregelen te treffen
zijn eigen keu meebrengen van thuis
en regelmatig zijn pomerans eens goed ontsmetten
maar verder
geen probleem
heb ik tegen bernard gezegd

p waarom zouden wij bang zijn iets te verliezen
dat wij
als we het verloren hebben
niet eens kunnen betreuren
het is eigenlijk toch dwaas
om ons zoveel zorgen te maken
over de overgang naar een toestand
die vrij van alle zorgen is
hoort ge mensen tekeer gaan
als de jeugd in ons sterft
toch is dat een wredere dood
dan de totale afsterving
van een bestaan
dat nog nauwelijks een bestaan te noemen is
de ouderdom
dat is het grootste kwaad
want die berooft de mens van alle geneugten
maar laat hem daar nog wel naar verlangen
de dood is geen kwaad
hij bevrijdt de mens
van al dat kwaad
en oké
hij neemt de goede dingen weg
maar tegelijkertijd
ook het verlangen naar die goede dingen
toch zijn de mensen bang
om dood te gaan
en willen ze allemaal oud worden

w aristoteles schrijft
dat er op de rivier de hypanis
insecten voorkomen

p die maar één dag leven

w als zo'n beestje sterft
om acht uur 's ochtends

p dan is dat een vroege dood

w sterft het om vijf uur 's middags

p dan sterft het op hoge leeftijd

wie van ons zou niet lachen

als er over zo'n korte tijdsperiode

in termen van geluk of ongeluk

werd gesproken

en gemeten naar de eeuwigheid

of naar de levensduur van bergen

rivieren

sterren

bomen

en zelfs van sommige dieren

wordt de vraag

of wij korter of langer zullen leven

w al even absurd

p het is even dwaas om te treuren

dat wij er over honderd jaar niet meer zullen zijn

w als om het feit

dat wij honderd jaar geleden nog niet leefden

p uw dood maakt deel uit

van de universele orde

is onderdeel van het leven van de wereld

de dood is voorwaarde voor uw schepping

hij maakt deel uit van u

van ons

we vluchten voor onszelf

dit bestaan dat ge geniet

behoort evenzeer toe

aan de dood

als aan het leven

de dag van uw geboorte is net zo goed
de eerste stap
op weg naar de dood
als naar het leven
ge zijt uw hele leven bezig
vorm te geven aan de dood
ge zijt in de dood
zolang ge in leven zijt
want pas als ge niet meer in leven zijt
hebt ge de dood achter u gelaten
of
als ge wilt
na het leven zijt ge dood
maar tijdens het leven zijt ge stervende
en de dood treft de stervende veel harder
veel dieper en intenser
dan de dode

w we zouden niet zo oud moeten worden
dat we alleen nog maar in contact staan
met het kerkhof
als je één dag hebt geleefd
heb je alles gezien
één dag is zoveel
als alle andere dagen
er is geen ander daglicht
geen andere nacht
deze zon
deze maan
en sterren
zijn dezelfde
waar uw voorouders naar gekeken hebben
en waarnaar uw achterkleinkinderen
zullen kijken
de wereld kan niks anders bedenken
dan opnieuw beginnen
en zo altijd maar door

wij draaien
onophoudelijk
in steeds dezelfde cirkel rond
en het jaar wentelt om zijn as
en begint steeds weer opnieuw

p de natuur dwingt ons tot deze houding
verlaat
zegt de natuur
deze wereld zoals u er gekomen bent
u moet dezelfde weg
die u zonder angst en lijden
van de dood naar het leven ging
nu afleggen van het leven naar de dood
maak plaats voor anderen
zoals anderen dat deden voor u
dat zegt de natuur
waarom terugdeinzen
als er toch geen weg terug is
hebt u er ook maar één gezien
die het slecht bekomen is
het is dan ook heel onnozel iets te veroordelen
dat u noch uit eigen ervaring kent
noch bij monde van een ander

onlangs had ik op een paar minuten van huis
snel snel iets opgeschreven
omdat ik er niet zeker van was
of ik nog wel thuis zou geraken
ge weet maar nooit
wij moeten altijd klaar staan
om te vertrekken

w en op het meest ongelukkige moment
verlies je je beste vriendin
die leegte opeens
maar de broer blijft over

soms noem ik hem halfbroer
daar kan hij niet tegen

p op dit moment ben ik
godzijdank
gereed om heen te gaan
wanneer hem dat behaagt
zonder om iets anders te hoeven treuren
dan om het leven zelf

w in zoverre het verlies van ons leven
al een probleem zou zijn

p ik maak mij los
van alle dingen
ik zeg ook tegen mensen
die mij zo sympathiek vinden
dat ze zich aan mij zouden gaan hechten
ik zeg: niet hechten
niet doen
alstublieft geen gehecht
niet beginnen hechten
het is niet goed
ik ben niemands doel
ik wil niemands doel zijn

w trouwen met leentje
hij had het gekund
maar het is nooit een optie geweest

p ik heb niks om hen tevreden te stellen
seffens ben ik dood
en dan
dan hebben ze zich vastgehecht
als mensen zich tot mij aangetrokken voelen
moet ik hen waarschuwen
daar ben ik moreel toe verplicht

w gij overleeft mij
ik zie u daar al staan
aan mijn graf
helemaal achtergebleven
de achtergebleven nabestaande
nergens behoefte aan
dat is het
leentje
zo'n prachtige vrouw
niet eens overwogen om te trouwen

p ik wil de snelheid
waarmee het leven mij loslaat
tegengaan
door van elke minuut
in al zijn seconden
bewust te zijn

w heel wat mensen met een lang leven
hebben maar weinig geleefd

p zelfs het slapen
wil ik niet aan mij voorbij laten gaan
elke nacht laat ik mij wekken
met de regelmaat van de klok
om nog een glimp van mijn slaap
te kunnen opvangen
het is belachelijk te denken
dat ons leven niks waard is
want uiteindelijk is het heel ons leven
ons ál
zelfhaat en zelfverachting
typisch een mensenkwaal

w vliegen worden geboren
om te worden opgegeten door de spinnen

en de mensen
om opgevreten te worden
door verdriet
gelukkige mensen moeten er blijven
als lokvogels
want het leven
is bedrog
in het groot en in het klein
heeft het iets beloofd
dan houdt het er zich niet aan
tenzij om te laten zien
hoe weinig wenselijk het gewenste eigenlijk was
heeft het leven ons wat gegeven
dan deed het dat alleen maar
om het weer van ons af te kunnen pakken
de betovering van de afstand
het geluk ligt dan ook altijd
in de toekomst
of anders in het verleden
het heden is een kleine donkere wolk
die door de wind
over de zonnige vlakten wordt voortgedreven
voor haar en achter haar
is alles licht
alleen zichzelf
werpt altijd een schaduw

p het leven is aan diegenen
die aan zichzelf genoeg hebben
aan hen behoort het geluk toe
letterlijk aristoteles
en hij heeft gelijk
alle bronnen van geluk
die buiten onszelf liggen
zijn onzeker
riskant
vergankelijk

en afhankelijk van toevalligheden
daarom schieten ze altijd tekort
ze drogen ook op
de liefde
de humor
de reislust
we geraken het allemaal kwijt
vrienden
familie
zelfs je levenspartner
dan komt het erop aan
wat iemand in zichzelf heeft
want dat zal het langste stand houden
in een wereld die er zo uitziet
lijkt hij
die veel in zichzelf heeft
op een helverlichte
warme
en vrolijke kerstkamer
midden in de sneeuw en de ijzige kou
van een decembernacht

w geef
o geef me slechts
een ogenblik jouw aanwezigheid terug
misschien word ik weer beter
nee
ik ben verstoten
ik ben verbannen
ik heb mezelf verbannen
ik zal haar stem
nooit meer horen
haar blik niet
nooit meer ontmoeten
er blijft maar één ding over
de natuur heeft ons tranen gegeven
de schreeuw van pijn

wanneer een man het niet meer kan verdragen
en mij nog boven alles
gaf ze woord en melodie om mijn ellende
in zijn volle omvang uit te jammeren
als de mens in zijn verdriet verstomt
geef mij een god dat ik kan zeggen hoe ik lijd

o edele man
jij staat zo vast en stil
en ik lijk een golf in de storm
maar bedenk
en vertil je niet aan je eigen kracht
dat de machtige natuur
die deze rots verankerde
ook meteen de golf beweeglijkheid heeft gegeven
als zij een storm stuurt
vlucht de golf
en zwenkt en zwelt en rolt zich schuimend om
in deze golf spiegelde de zon zo mooi
de sterren rustten uit op deze borst
die zachtjes op en neer ging
de glans is verdwenen
de rust vervlogen
ik ken mezelf niet meer in dit gevaar
en ik schaam me niet het te bekennen
het roer is afgebroken en het schip
kraakt aan alle kanten
onder mijn voeten
scheurt de bodem knarsend open
ik sla mijn beide armen om je heen
zo klampt de zeeman zich tenslotte vast
aan de rots
waarop hij stuk moest lopen

De Nijl is in Cairo aangekomen ging in zijn originele versie, gemaakt door Peter Van den Eede en Frank Focketyn, in première op 5 november 1998 in Toneelhuis in Antwerpen.

Deze nu gepubliceerde herwerking, door Peter Van den Eede en Willem de Wolf, ging in première op 1 oktober 2020 in kc Nona in Mechelen.

p Peter Van den Eede
w Willem de Wolf

Scenografie en lichtontwerp
Bram de Vreese en Shane Van Laer

Dramaturgie van de originele versie was in handen van
Griet Op de Beeck

Naar teksten van o.a. Schopenhauer, Montaigne en Pascal en ideeën uit *Der Schein trügt* van Thomas Bernhard.

Compagnie de KOE (Antwerpen, 1989) is een theaterlaboratorium waar op hedonistische wijze onderzoek, experiment en vernieuwing wordt bedreven. De makers ontwikkelen er verschillende procedés waarin eigen teksten en bestaand repertoire, autobiografieën en lectuur, herinneringen en visies telkens andere verbindingen met elkaar aangaan. Het schrijven is een vast onderdeel van het maken. De huidige artistieke kern bestaat uit Peter Van den Eede – die het gezelschap indertijd oprichtte samen met Bas Teecken – Natali Broods en Willem de Wolf. Zij schrijven en creëren samen voorstellingen sinds 2009.

Toneelwerk

*seks(e)(n)** – 2019

*achter/af** – 2019

*ForsterHuberHeyne** – 2018

*HelloGoodbye** – 2017

IN KOOR! – koe/campo – 2017

atelier – koe/stan/discordia – 2017

*Beckett Boulevard** – 2016

beroemden – koe/stan/discordia/dood paard – 2012

The Marx Sisters – koe/stan – 2014

*vermogen** – koe/mugmetdegoudentand – 2013

*Olga** – 2013

*Wederopbouw van het Westen: Zwart** – 2012 *Wederopbouw van het*

*Westen: Rood** – 2011 *Wederopbouw van het Westen: Wit** – 2010

*Krenz** – 2010

Laat op de avond na een korte wandeling – 2009

een gelukkige verjaardag – 2009

we hebben een/het boek (niet) gelezen – koe/stan/

discordia/dood paard – 2008

burgerlijke ongehoorzaamheid – 2007

utopie van het atoom – 2006

onomatopee – koe/stan/discordia/dood paard – 2006

millernin – 2005

de wet van engel – 2004

*de man die zijn haar kort liet knippen** – koe/daisne

– 2004

quarantaine – 2003

de miserie van de jonge werthers – 2003

vandeneedevandeschrijvervandekoningendiderot

– koe/stan/discordia – 2002

van alles naar allen – 2001

in den beginne/squirrels – koe/mamet – 2001

elizabeth en essex – 2001

IO – koe/skagen – 2000

de liefde het is – 2000

talkshow 11 – koe/toneelhuis – 1999

*de nijl is in caïro aangekomen** – 1998
de slag van glottis – 1998
titel onbekend – 1996
in de gloria – 1996
de menagerie van de schamele drie – 1995
talkshow – 1995
monoloog geterroriseerd 11 – 1994
drie koningen – 1994
de rest is overschot – 1993
de touroperator – 1992
epiloog van de eenzaamheid – 1991
de gebiologeerden – 1989

*teksten uitgeven bij De Nieuwe Toneelbibliotheek